

References:

1. Bobryzhna H.V. (2012) Analiz zarubizhnogo dosvidu upravlinnia mytnymy ryzykamy v systemi harantuvannia ekonomichnoi bezpeky derzhavy. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Seriya «Derzhavne upravlinnia»*. № 1 (6). P. 138–145. [in Ukrainian].
2. Boykova M.V. (2017) Zarubezhnyy opyt tamozhennogo administrirovaniya [Foreign experience of customs administration]: monohrafiia; pod obshch. red. V.V. Makruseva. M.: RIO Rossiyskoy tamozhennoy akademii. 130 p. [in Russian].
3. Hutsul I.A. (2018) Mytna polityka zarubizhnykh krain [Customs policy of foreign countries]: navch. posib. Ternopil: TNEU. 198 p. [in Ukrainian].
4. Kormych B.A. (2013) Mytni rezhymy yak instytut mytnoho prava [Customs regimes as an institution of customs law]. *Mytna sprava*. № 6. P. 86–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2013_6_13 [in Ukrainian].
5. Mazur A.V. (2004) Orhanizatsiino-pravovi osnovy mytnoho kontroliu v Ukraini: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07 «administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo» Kharkiv, 2004. 19 p. [in Ukrainian].
6. Melnyk M.V. (2016) Instytut mytnykh rezhymiv v mytnomu pravi Ukrainy [Institute of Customs Regimes in the Customs Law of Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07 «administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo». Kyiv. 251 p. [in Ukrainian].
7. Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, st. 552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (data zvernennya: 19.10.2020). [in Ukrainian].
8. Mishchenko I.V. (2012) Novely instytutu mytnoho rezhymu v konteksti reformuvannya mytnoho zakonodavstva [Novelties of the institute of the customs regime in the context of reforming the customs legislation]. *Administratyvne pravo i protses*. № 2. P.73–77. [in Ukrainian].
9. Moiseienko A. (2007) Mizhnarodne mytne spivrobitnytstvo yak skladova zovnishnoekonomichnoi polityky derzhavy. *Mytnytsia*. 2007. № 4. P. 10–12. [in Ukrainian].
10. Savarets A. (2017) Ukrainysky ta zarubizhnyi dosvid pobudovy mytnykh orhaniv: rekomendatsii dlia suchasnoi Ukrainy [Ukrainian and foreign experience in building customs authorities: recommendations for modern Ukraine]. *Konsultatyvna robota*. Kyiv. 22 p. [in Ukrainian].
11. Chentsov V.V. (2009) Mytna sluzhba v systemi derzhavnogo upravlinnia v zarubizhnykh krainakh: komparatyvnyi analiz. *Universytetski naukovy zapysky*. № 1 (29). P. 333–339. [in Ukrainian].
12. Import, export and customs for business: detailed information (2020) / GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/topic/business-tax/import-export>.
13. E Customs – Safety and Security Amendment (2020) / Agenzia Dogane Monopoli. URL: <https://www.adm.gov.it/portale/ee/trader/e-customs-safety-security-amendment>.
14. U.S. Customs and Border Protection (2020) / U.S. Customs and Border Protection. URL: <https://www.cbp.gov/>.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.2.26>

ADMINISTRACYJNO-PRAWNE ZABEZPIECZENIE ORGANIZACJI I DZIAŁALNOŚCI PROKURATUR REGIONALNYCH W REPUBLICIE FEDERALNEJ BRAZYLII

Roman Mazurik

kandydat nauk prawnych,

kandydat na stopień naukowy doktora nauk prawnych

Uniwersytetu Sprawy Celnej i Finansów (Dniepr, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-9197-4844

e-mail: Mazurik_Roman3223@gmail.com

Adnotacja. Publikacja naukowa analizuje doświadczenia administracyjno-prawne organizacji i działalności prokuratur regionalnych w Republice Federalnej Brazylii.

Metodologia badań opiera się na organicznym połączeniu filozoficznych, ogólnych naukowych i specjalnie prawnych metod badawczych. Wśród tych ostatnich w większym stopniu stosuje się metody porównawczej nauki prawnej, dogmatyki prawnej i metody modelowania prawnego. Zbadano pozytywne doświadczenia z organizowaniem działalności prokuratury w Federalnej Republice Brazylii, która ma głębokie historyczne korzenie i stabilny system organizacji prokuratury, który rozwinął się przez długi czas, oparty na tradycjach narodowych i z wysokim szacunkiem w społeczeństwie.

Należy zauważyć, że dla Ukrainy ważne jest doświadczenie administracyjno-prawne zapewnienie organizacji i działalności prokuratur regionalnych w obcych krajach, ponieważ pozytywne doświadczenie organizacji działań prokuratorów w innych państwach można pożyczyć w celu wprowadzenia do krajowej praktyki prawnej. W szczególności wskazane jest, aby pożyczyć brazylijskie doświadczenie organizacji i działalności prokuratorów regionalnych, biorąc pod uwagę podział administracyjno-terytorialny Brazylii jako państwa federacyjnego, a także krajowe tradycje i zwyczaje prawne, poziom świadomości prawnej i kultury prawnej obywateli. Dla ukraińskich organów administracji publicznej w kontekście reformy administracyjno-terytorialnej decentralizacji pozytywne jest doświadczenie w tworzeniu takiego

rozgałęzionego systemu prokuratury, który pokrywa się z systemem wymiaru sprawiedliwości i jest jak najbardziej zbliżony do obywateli danej społeczności terytorialnej.

Na uwagę zasługują pozytywne doświadczenia brazylijskiej prokuratury w zakresie przeciwdziałania korupcji i dochodzenia w sprawie rezonansowych przestępstw korupcyjnych popełnionych przez najlepszych urzędników i agentów policji. Pomimo utworzenia na Ukrainie specjalnych organów antykorupcyjnych, rola prokuratury w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania korupcji pozostaje decydująca i wymaga aktywacji tego kierunku działalności.

Sformułowano wniosek o potrzebie dostosowania administracyjno-prawnych podstaw organizacji i działalności organów prokuratury Ukrainy jako całości i na poziomie regionalnym do międzynarodowych standardów działania prokuratorów, biorąc pod uwagę lepsze pozytywne doświadczenia obcych krajów.

Słowa kluczowe: prokuratura regionalna, organizacja, działalność, doświadczenie zagraniczne, sąd, interes państwa, obrona, uprawnienia, roszczenia prawne, podstawy, zabezpieczenie administracyjno-prawne, administracja publiczna.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASIS OF THE ORGANIZATION AND ACTIVITY OF THE REGIONAL PROSECUTOR'S OFFICE IN THE FEDERATIVE REPUBLIC OF BRAZIL

Roman Mazurik

Candidate of Law Science,

Candidate of the Degree of Doctor of Laws

University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-9197-4844

e-mail: Mazurik_Roman3223@gmail.com

Abstract. The scientific publication is devoted to the experience of administrative and legal support of the organization and activities of regional prosecutor's offices in the Federative Republic of Brazil.

The research methodology is based on an organic combination of philosophical, general scientific and special legal research methods. Among the latter, the methods of comparative jurisprudence, legal dogma and methods of legal modeling are used to a greater extent.

The publication analyzes the positive experience of the organization of the prosecutor's office in the Federative Republic of Brazil, which has deep historical roots and formed over a long period of time a stable system of prosecutorial activity based on national traditions and a high level of respect to prosecutor's in the society.

It is noted that the experience of administrative and legal support of the organization and activities of regional prosecutors' offices in foreign countries is important for Ukraine, as the positive experience of organizing the activities of prosecutors in other countries can be borrowed for implementation in national legal practice. In particular, it is advisable to borrow the Brazilian experience of organizing and operating regional prosecutor's offices, taking into account the administrative-territorial division of Federative Republic of Brazil and national legal traditions and customs, the level of legal awareness and legal culture of citizens. For Ukrainian public administration bodies in the context of administrative-territorial reform of decentralization, the experience of creating such an extensive system of prosecutorial bodies is important, which coincides with the system of judicial bodies and is available to citizens of the respective territorial community.

The positive experience of the Brazilian prosecutor's office in combating corruption and investigating high-profile corruption crimes committed by top officials and police agents deserves special attention. Despite the creation of special anti-corruption bodies in Ukraine, the role of the prosecutor's office in the field of preventing and combating corruption remains crucial and needs to intensify this area of activity.

The positive experience of administrative and legal provision of equal guarantees for judges and prosecutors in the Brazilian state deserves to be introduced into national legislation and legal practice by amending the current Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office", especially since the institution of the prosecutor's in the Constitution of Ukraine is situated in the section "Judiciary".

The conclusion about the need to bring the administrative and legal framework of the organization and activities of the prosecutor's office of Ukraine as a whole and at the regional level in line with international standards, taking into account the best positive experience of foreign countries is formulated.

Key words: regional prosecutor's office, organization, activity, foreign experience, court, interests of state, protection, powers, legal requirements, grounds, administrative and legal support, public administration.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОКУРАТУР У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ БРАЗИЛІЯ

Роман Мазурик

кандидат юридичних наук,

здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук

Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-9197-4844

e-mail: Mazurik_Roman3223@gmail.com

Анотація. У науковій публікації проаналізовано досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Федеративній Республіці Бразилія.

Методологія дослідження ґрунтується на органічному поєднанні філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження. Серед останніх більшою мірою застосовуються методи порівняльного правознавства, юридичної догматики та методи юридичного моделювання. Досліджено позитивний досвід організації діяльності прокуратури у Федеративній Республіці Бразилія, яка має глибоке історичне коріння та сформовану протягом тривалого періоду стабільну систему організації прокурорської діяльності, засновану на національних традиціях та з високим рівнем поваги в суспільстві.

Зазначається, що для України важливим є досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у закордонних країнах, адже позитивний досвід організації діяльності прокурорів в інших державах може бути запозичений із метою впровадження в національну юридичну практику. Зокрема, доцільно запозичити бразильський досвід організації та діяльності регіональних прокуратур, зважаючи на адміністративно-територіальний поділ Бразилії як федеративної держави, а також національні правові традиції та звичаї, рівень правосвідомості та правової культури громадян. Для українських органів публічної адміністрації в контексті адміністративно-територіальної реформи децентралізації позитивним є досвід створення такої розгалуженої системи органів прокуратури, яка збігається із системою органів правосуддя та максимально наближена до громадян відповідної територіальної громади.

Заслуговує на увагу позитивний досвід бразильської прокуратури щодо протидії корупції та розслідування резонансних корупційних злочинів, учинених топ-чиновниками й агентами поліції. Незважаючи на створення в Україні спеціальних антикорупційних органів, роль прокуратури у сфері запобігання та протидії корупції залишається вирішальною та потребує активізації даного напрямку діяльності.

Сформульовано висновок щодо необхідності узгодження адміністративно-правових засад організації та діяльності органів прокуратури України загалом та на регіональному рівні з міжнародними стандартами діяльності прокурорів, з урахуванням найкращого позитивного досвіду закордонних країн.

Ключові слова: регіональна прокуратура, організація, діяльність, зарубіжний досвід, суд, інтереси держави, захист, повноваження, законні вимоги, підстави, адміністративно-правове забезпечення, публічна адміністрація.

Вступ. Бразилія є однією з найбільших держав Латинської Америки, у якій фіксується високий рівень організованої злочинності та корупції. Тривалий шлях боротьби правоохоронних органів Бразилії зі злочинними наркокартелями й іншими злочинними організаціями зумовив формування потужної правоохоронної системи, у якій ключову роль відіграють органи прокуратури. Саме тому для молодшої української держави важливе запозичення найкращого позитивного досвіду організації та діяльності прокуратури Федеративної Республіки Бразилія.

Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності прокуратури у Федеративній Республіці Бразилія пройшло тривалу перевірку часом та продемонструвало досить ефективні результати, тому для національної юридичної науки позитивний досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності прокуратури у бразильській державі є важливим предметом дослідження. Особливе значення в контексті реформування органів прокуратури України має дослідження досвіду організації та діяльності регіональних прокуратур у Бразилії як федеративній державі з метою визначення можливості та доцільності запозичення найкращих його елементів та їх упровадження в національну юридичну практику.

Дослідженню закордонного досвіду організації органів прокуратури приділяли увагу такі відомі науковці, як: О. Величко, В. Драган, А. Долгополов, З. Загинець, С. Ківалов, Л. Кормич, В. Кравчук, Н. Муравйов, І. Плахіна, Ю. Севрук, В. Сухонос, Н. Холодницький, О. Хорсуненко, Ю. Чаплинська, О. Ярмиш та інші. Однак питання адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Федеративній Республіці Бразилія досліджено фрагментарно, у рамках більш загальних тем, що актуалізує необхідність проведення даного дослідження.

Основна частина. Метою наукової публікації є дослідження досвіду адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Федеративній Республіці Бразилія та визначення можливості запозичення найкращого позитивного досвіду з метою його впровадження в національну юридичну практику.

Результати. Прокуратура Бразилії (Public Ministry) є органом, що об'єднує незалежних прокурорів, належить до ведення органів публічної адміністрації федерації відповідно до ст. 22 Конституції Бразилії. Структура бразильської прокуратури стандартна для такої моделі – органи прокуратури (магістрати) представлені на федеральному рівні та на рівні суб'єктів федерації (штати, федеральні райони і території). Федеральні прокурори діляться на три ранги, залежно від юрисдикції суду, перед яким вони мають право виступати. Зокрема, "Procuradores Da Republica" (федеральні прокурори) беруть участь у судовому процесі з одним суддею і в судах нижчої інстанції. "Procuradores Regionais Da Republica" – прокурори, які виступають перед федеральними апеляційними судами. "Subprocuradores-Gerais Da Republica" – прокурори, які виступають перед вищими федеральними судами. "Procurador Geral Da Republica" – Генеральний прокурор Республіки – очолює федеральний орган, веде справи у Вищому федеральному трибуналі (Supremo Tribunal Federal, STF), вищій судовій інстанції Бразилії. На рівні окремих штатів прокурори підрозділяються на заступників прокурорів штату (Promotores De Justiça Substitutos), прокурорів штату (Promotores De Justiça) і прокурорів, які виступають в апеляційному суді штату (Procuradores De Justiça). Військові прокурори, категорії яких, хоча і пов'язані з федеральними прокурорами, визначаються в порядку, аналогічному прокурорам штату (Раєвський, Пархоменко, 2020).

Отже, система органів прокуратури Федеративної Республіки Бразилія чітко структурована та представлена як на федеральному рівні, так і на рівні кожного штату з юридичною прив'язкою до суду відповідної інстанції.

Конституція Федеративної Республіки Бразилія містить досить докладні положення про прокуратуру, яка, як і в низці інших країн романської системи права, іменується буквально «публічне міністерство» (Ministerio Publico), хоча працює у складі не виконавчої, а судової влади. По суті бразильська модель організації та діяльності прокуратури стала результатом запозичення італійської моделі.

Прокуратура у Федеративній Республіці Бразилія характеризується як постійний інститут, який виконує юрисдикційну функцію держави; на неї покладено захист правопорядку, демократичного режиму і непопущених громадських та індивідуальних інтересів. Інституційні принципи прокуратури – єдність, неподільність і функціональна незалежність, причому останній приділяється найбільша увага.

Відповідно до § 2 ст. 127 Конституції Федеративної Республіки Бразилія в редакції Конституційної поправки № 19 від 1998 р. прокуратурі гарантується функціональна й адміністративна автономія; вона може за дотримання положень про бюджетний устрій пропонувати законодавчій владі ввести або скасувати будь-які свої посади або допоміжні служби, які заміщуються на підставі публічного (відкритого) конкурсу, визначати політику щодо оплати та порядку проходження служби. Її організація та діяльність регулюються законом.

Такий рівень самостійності та незалежності бразильської прокуратури забезпечує престижність професії прокурора та високий рівень поваги в суспільстві. Якщо діяльність поліції найбільше піддається критиці, то авторитет прокуратури є фактично незаперечним.

В організаційному відношенні прокуратура включає: прокуратуру Союзу, яка, у свою чергу, має у своєму складі федеральну прокуратуру; трудову прокуратуру; військову прокуратуру; прокуратуру федерального округу і територій; прокуратури штатів. Така система органів прокуратури Бразилії зумовлена її федеративним устроєм, проте на увагу заслуговує існування окремих структур військової та трудової прокуратур.

Прокуратура Союзу Федеративної Республіки Бразилія очолюється Генеральним прокурором республіки, якого призначає Президент республіки з її професійного складу осіб старше 35 років зі схваленням абсолютною більшістю Федерального сенату строком на два роки з можливістю повторного призначення. Усунення з посади Генерального прокурора республіки проводиться з ініціативи Президента абсолютною більшістю Сенату.

Для членів прокуратури у Бразилії встановлені гарантії і заборони, подібні до тих, які діють для суддів (довічне призначення, незмінюваність тощо). Такий позитивний досвід адміністративно-правового забезпечення однакових гарантій для суддів та прокурорів у бразильській державі заслуговує на увагу та впровадження в національну юридичну практику шляхом внесення змін до чинного Закону України «Про прокуратуру», до того ж інститут прокуратури в Конституції України віднесено до розділу «Правосуддя». Професії прокурора та судді є спорідненими, тому доцільним є правове забезпечення їхнього єдиного адміністративно-правового статусу.

Прокуратурі Федеративної Республіки Бразилія належить виключне право розпочинати кримінальні провадження (порушувати кримінальні справи), а також право пред'являти публічні цивільні позови щодо захисту суспільних інтересів і громадського майна, навколишнього середовища й інших групових і колективних (публічних) інтересів.

Прокуратура Бразилії здійснює нагляд за дотриманням органами публічної адміністрації й окремими службами, з нею пов'язаними, прав і свобод громадян, гарантованих Конституцією, і вживає необхідних заходів для їх забезпечення та захисту. Прокуратура пред'являє позови щодо неконституційності окремих нормативно-правових актів або вносить подання про втручання Союзу і штатів у випадках, передбачених Конституцією, здійснює юридичний захист прав та інтересів корінного населення, виконує деякі інші конституційні функції та передбачені законом повноваження.

У Бразилії основним завданням прокурорів є сприяння зміцненню правосуддя, що означає обов'язок не тільки здійснювати кримінальне переслідування у кримінальних справах, але й, якщо під час судового процесу прокурор переконається в невинуватості особи, звертатися до судді із проханням про її виправдання. За прокуратурою завжди залишається останнє слово щодо пред'явлення або неперед'явлення обвинувачення у вчиненні злочину, за винятком кількох окремих випадків, коли законодавство Бразилії допускає приватне обвинувачення. У такому разі прокурор офіційно виступає в ролі гаранта забезпечення законності (custos legis), забезпечує належне здійснення правосуддя. Незважаючи на наявність у прокурорів відповідних повноважень, вони ведуть слідство тільки в резонансних кримінальних справах, зазвичай пов'язаних із правопорушеннями, скоєними поліцейськими або посадовими особами органів публічної адміністрації. Також прокуратура відповідає за нагляд над діяльністю поліції та внесення поліції приписів про вжиття заходів, які сторона обвинувачення вважає необхідними для завершення слідства (Рибалка, 2013: 16).

Отже, функції прокуратури Федеративної Республіки Бразилія схожі на функції прокуратури України щодо підтримання публічного обвинувачення (або відмови від нього) у суді, а також організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляду за негласними й іншими слідчими та розшуковими діями органів правопорядку.

Проте повноваження окремих прокурорів у Бразилії щодо розслідування кримінальних справ часто суперечливі і, незважаючи на їх потужну підтримку з боку суддів і населення, оскаржуються у Вищому федеральному трибуналі Бразилії, STF (Раевский, Пархоменко, 2020).

Як зазначають М. Косторниченко й І. Цилюрик, кримінальний процес Бразилії є типовим для латиноамериканської Америки та має деякі особливості, зумовлені поділом поліції на федеральну та місцеву. Актуальною проблемою для Бразилії є неефективність системи досудового розслідування та проблеми безпосередньо самої поліції, яка через корупцію, малу чисельність штату та низький рівень професійної підготовки не є достатньо ефективною, на відміну від прокуратури, яка розкриває чимало гучних справ і демонструє свою ефективність, проте також має свої проблеми з кадровим наповненням та частими зловживаннями владою через широкі повноваження. Незважаючи на інститут «незалежних прокурорів», бразильська система досудового розслідування загалом є неефективною. Прикладом цього є те, що у Бразилії вчиняються майже 60 000 убивств на рік, для порівняння – в Україні рекордсменом за кількістю навмисних вбивств став 2014 р., коли було вчинено приблизно 11 000 навмисних убивств (Косторниченко, Цилюрик, 2020: 113).

Основним завданням прокурора у Федеративній Республіці Бразилія є висунення обвинувачення підозрюваному (якщо є підстави), але, окрім цього, прокурор може втручатися в саме розслідування та наказувати поліцейським виконати ті чи інші дії (аналогічні повноваження мають згідно із чинним Кримінальним процесуальним кодексом України й українські прокурори, зокрема, право самостійно проводити слідчі дії, звертатися до суду із клопотаннями щодо проведення окремих слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, самостійно складати обвинувальний акт, надавати слідчим Національної поліції вказівки щодо проведення певних слідчих дій тощо).

Відповідно до Конституції Бразилії до функцій прокуратури віднесено обов'язок розпочати кримінальне провадження та здійснювати зовнішній контроль за діяльністю поліції відповідно до законодавства, юридичної доктрини та прецедентного права, заснованого на конституційних статтях. Крім того, прокурори можуть проводити власне розслідування, обґрунтоване теорією імпліцитної влади (Código de Processo Penal Decreto-LEI № 3.689, 1941).

Значну кількість корупційних злочинів та тяжких злочинів у Бразилії було розкрито та направлено до суду саме завдяки розслідуванням прокуратури, що дозволило притягнути до відповідальності значну кількість політиків і агентів, які відчували свою безкарність.

Так, наприклад, у 2017 р. Генеральний прокурор Бразилії Родрігу Жано направив до Верховного суду 83 запити про початок кримінального розслідування щодо десятків випадків корупції бразильських чиновників і політиків. Він також попросив Верховний суд направити до судів нижчої інстанції ще 211 запитів із розслідування звинувачень у корупції щодо осіб, справи яких не розглядає вища судова інстанція країни.

Загалом бразильські слідчі прокуратури є більш ефективними та незалежними, ніж слідчі поліції, адже останні можуть бути відсторонені від справи їхнім керівництвом (начальником), що неможливо, якщо йдеться про прокурора.

З іншого боку, частина бразильських науковців не погоджуються з можливістю проведення розслідування прокурорами, ґрунтуючись на передбачуваних зловживаннях, учинених обвинуваченням, і відсутності правового регулювання цього питання. На їхню думку, немає чіткого законодавчого регулювання щодо розслідувань, які проводяться прокуратурами. Незважаючи на цю дискусію, прокурорам дозволено розслідувати значну кількість злочинів самостійно. Особливо це стосується злочинів, учинених агентами поліції щодо корупції. Для регулювання цієї діяльності є постанова, рівень якої є нижчим від закону, ухвалена Національною радою прокуратури. Вона регулює питання розслідування, яке здійснюють прокурори. Коли прокурор безпосередньо проводить розслідування, він може самостійно опитувати підозрюваних та ключових свідків. Крім того, він уповноважений отримувати доступ до публічних баз даних, вимагати надання інформації, проведення експертиз та документів від органів публічної адміністрації, підприємств, установ та організацій, а також надавати поліції доручення щодо проведення розслідування.

Зовсім недавно в політичних та наукових кругах Бразилії з'явилася законодавча пропозиція щодо внесення змін до Конституції 1988 р. з метою забезпечення легітимності проведення розслідування виключно поліцією та заборони проведення розслідування прокурорами. Ця спроба, серед іншого, викликала кілька останніх протестів по всій Бразилії та, зрештою, була відхилена. Поширена загальна суспільна думка, що запропонована законодавча ініціатива сприятиме безкарності, оскільки зробить кримінальне розслідування менш ефективним, до того ж рівень розкриття та розслідування злочинів поліцією дуже низький – нижче 10% (Borges de Mendonça, 2014: 67; Косторниченко, Цилюрик, 2020: 115–116). Отже, за прокурорами було збережено право самостійно проводити розслідування у кримінальних справах.

Поліція чи прокурор у Федеративній Республіці Бразилія, за винятком випадків, коли особу застали безпосередньо після або під час учинення злочину, не можуть затримати підозрюваного без судового наказу, навіть у разі терміновості. Інакше кажучи, не буває надзвичайних винятків, і поліція повинна отримати ордер на утримання особи під вартою.

Після закінчення розслідування працівник поліції складає короткий і об'єктивний звіт, у якому описує проведеної роботу й отримані докази, та направляє поліцейський запит до прокурора. У прокурора за бразильським

законодавством є три варіанти: 1) відхилити справу, якщо неможливо притягнути особу до кримінальної відповідальності (наприклад, якщо встановлені обставини та докази не підтверджують винуватість особи, або якщо злочин є незначним). Суддя може не погодитися з рішенням про непритягнення до відповідальності, у такому разі вищі органи прокуратури ухвалюють рішення про притягнення чи непритягнення особи до кримінальної відповідальності; 2) вимагати більш детального розслідування з боку поліції; 3) притягнути особу до кримінальної відповідальності, якщо встановлені всі обставини та мотиви вчинення правопорушення. У цьому разі результати досудового розслідування поліції та всі зібрані докази разом з обвинувальним висновком досліджуються у процесі судового розгляду (Borges de Mendonça, 2014: 65; Косторниченко, Цилюрник, 2020: 118).

На думку М. Косторниченка й І. Цилюрника, на увагу заслуговує механізм забезпечення незалежності прокурорів, довіра до яких у суспільстві Бразилії є досить високою, особливо на тлі неефективної та неузгодженої роботи поліції. Проте незначна ефективність бразильської правоохоронної системи у протидії злочинності багато в чому зумовлена «розривом» між популярними в суспільстві прокурорами і недостатньо укомплектованими та неефективними підрозділами поліції (Косторниченко, Цилюрник, 2020: 118). Схожа ситуація спостерігається і в Україні, коли досить професійні процесуальні керівники з боку прокуратури не можуть забезпечити ефективне досудове розслідування кримінальних проваджень у зв'язку з низьким рівнем підготовки та плінністю кадрів у слідчих підрозділах Національної поліції. Крім того, слідчі Національної поліції фактично не несуть жодної відповідальності за невиконання вказівок прокурорів у кримінальних провадженнях, що також негативно впливає на ефективність взаємодії слідчого і прокурора та загальні результати досудового слідства.

Отже, за результатами проведеного дослідження варто визначити, до якої адміністративно-правової моделі належить прокуратура Федеративної Республіки Бразилія.

В. Мойсик зазначає, що у світі є чотири основні підходи до визначення адміністративно-правового статусу прокуратури в системі органів державної влади. Перший підхід ґрунтується на тому, що прокуратура є самостійною інституцією. Такий підхід застосовується в Азербайджані, Білорусії, Вірменії, Еквадорі, Іраку, Кореї, Туркменістані й Узбекистані. Для другого підходу характерно те, що прокуратура може перебувати у складі виконавчої влади. Такі моделі прокуратури існують в Австрії, Бельгії, Данії, Єгипті, Ізраїлі, Італії, Канаді, Польщі, Румунії, Туреччині, Німеччині, Японії та деяких інших державах. Згідно із третім підходом, прокуратура перебуває у складі судової влади. До судової гілки влади належать прокуратури Грузії, Латвії, Люксембургу, Молдови, Уругваю тощо. Четвертий підхід відносить прокуратуру до складу законодавчої влади, такі моделі прокуратури існують у Венесуелі, Колумбії. Проте в більшості сучасних демократичних країн спостерігається тенденція віднесення прокуратури саме до судової гілки влади – це Греція, Іспанія, Нідерланди, Португалія та інші (Мойсик, 2008: 8–9).

Отже, з огляду на вищевикладене, прокуратура Федеративної Республіки Бразилія належить до першої моделі, адже є незалежним та самостійним органом публічної адміністрації (хоча, як і в Італії, за назвою відноситься до виконавчої влади, водночас, як і в Україні, за Конституцією та функціями відноситься до судової гілки влади), який має відповідні структурні підрозділи як на федеральному рівні, так і на рівні штатів.

Висновки. Отже, для України важливим є досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Федеративній Республіці Бразилія, адже позитивний досвід організації діяльності прокурорів у бразильській державі може бути запозичений із метою впровадження в національну юридичну практику. Зокрема, доцільно запозичити досвід організації та діяльності регіональних прокуратур на рівні штатів, зважаючи на адміністративно-територіальний поділ Бразилії та її позитивний досвід протидії організованій злочинності та корупції. Для України, яка перебуває у процесі адміністративно-територіальної реформи, що за своєю сутністю є реформою децентралізації, позитивним є досвід створення такої розгалуженої системи органів прокуратури, яка збігається із системою органів правосуддя та максимально наближена до громадян відповідної територіальної громади.

Заслуговує на увагу позитивний досвід бразильської прокуратури щодо протидії корупції та розслідування резонансних корупційних злочинів, учинених топ-чиновниками й агентами поліції. Незважаючи на створення в Україні спеціальних антикорупційних органів, роль прокуратури у сфері запобігання та протидії корупції залишається вирішальною та потребує активізації даного напрямку діяльності.

Позитивний досвід адміністративно-правового забезпечення однакових гарантій для суддів і прокурорів у бразильській державі заслуговує на впровадження в національне законодавство та юридичну практику шляхом внесення змін до чинного Закону України «Про прокуратуру», до того ж інститут прокуратури в Конституції України віднесено до розділу «Правосуддя». Професії прокурора та судді є спорідненими, тому доцільним є правове забезпечення їхнього єдиного адміністративно-правового статусу.

Актуальність та перспективність подальшого дослідження даної теми зумовлюється необхідністю вдосконалення адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності прокуратури України загалом та на регіональному рівні з урахуванням найкращого позитивного закордонного досвіду, міжнародних стандартів діяльності прокурорів, з урахуванням національних правових традицій, рівня правосвідомості та правової культури громадян України, адже сліпе запозичення закордонного досвіду у сфері організації та діяльності органів кримінально юстиції є неприпустимим.

Список використаних джерел:

1. Раевский П., Пархоменко С. Организация правоохранительной системы в некоторых федеративных странах мира: информационно-справочные материалы. Комитет гражданских инициатив. Фонд ИНДЕМ, 2020. URL: <https://komitetgi.ru/upload/iblock/538/538b9dcf40eca849375fa5f15da10d26.pdf>.

2. Рибалка Н. Зарубіжний досвід управління органами прокуратури та можливості його використання в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 15–19.
3. Косторниченко М., Циліурік І. Кримінальний процес Бразилії. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 3. С. 113–119. DOI: 10.32842/2078-3736/2020.2-3.18.
4. Código de Processo Penal Decreto-LEI № 3.689, De 3 De outubro de 1941. URL: <https://www2.camara.leg.br/legin/fed/declei/1940-1949/decreto-lei-3689-3-outubro-1941-322206-publicacaooriginal-1-pe.html>.
5. de Mendonça Borges Andrey. The Criminal Justice System in Brazil: a brief account 2014. P. 65–67. URL: <https://independent.academia.edu/borgesandrey>.
6. Мойсик В. До питання реформування української прокуратури. *Голос України*. 2008. № 89. С. 8–9.

References:

1. Raevskii, P.A., Parkhomenko, S.A. (2020) Organizatsiia pravookhranitelnoi sistemy v nekotorykh federativnykh stranakh mira: informatsionno-spravochnye materialy [Organization of the law enforcement system in some federal countries of the world: information and reference materials]. Komitet grazhdanskikh initsiativ. Fond INDEM. URL: <https://komitetgi.ru/upload/iblock/538/538b9dcf40eca849375fa5f15da10d26.pdf> [in Russian].
2. Rybalka, N.O. (2013) Zarubizhnyi dosvid upravlinnia orhanamy prokuratury ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini [Foreign experience in the management of prosecutors and the possibility of its use in Ukraine]. *Pivdenoukrainskyi pravnychyi chasopys*. № 1. P. 15–19. [in Ukrainian].
3. Kostornychenko, M., Tsyliuryk, I. (2020) Kryminalnyi protses Brazylії [Criminal proceedings in Brazil]. *Pravo i suspilstvo*. № 2 (chastyna 3). S. 113–119. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.18> [in Ukrainian].
4. Código de Processo Penal Decreto-LEI № 3.689, De 3 De outubro de 1941. URL: <https://www2.camara.leg.br/legin/fed/declei/1940-1949/decreto-lei-3689-3-outubro-1941-322206-publicacaooriginal-1-pe.html> [in Brazilian].
5. Andrey Borges de Mendonça. The Criminal Justice System in Brazil: a brief account 2014. P. 65–67. URL: <https://independent.academia.edu/borgesandrey> [in English].
6. Moisyk, V. (2008) Do pytannia reformuvannia ukrainskoi prokuratury [On the issue of reforming the Ukrainian prosecutor's office]. *Holos Ukrainy*. 13 travnia (№ 89). P. 8–9. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.2.27>

TREŚĆ I ZNACZENIE RELACJI O CHARAKTERZE ZABEZPIECZAJĄCYM W REGULACJI PODATKOWO-PRAWNEJ

Oleksandr Mamalui

kandydat nauk prawnych, sędziego
Sądu Najwyższego (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-0667-4746
mamalui.oleksandr@gmail.com

Adnotacja. W badaniu naukowym autor rozważa treść i znaczenie relacji o charakterze zabezpieczającym w regulacji podatkowo-prawnej. Scharakteryzowano stosunki zabezpieczające w prawie podatkowym jako gwarancje wykonania przez podmiot stosunku prawnego powierzonych mu obowiązków, w szczególności w zakresie płacenia podatków i opłat. W trakcie badania nad treścią i znaczeniem relacji o charakterze zabezpieczającym w regulacjach podatkowo-prawnych przeanalizowano obowiązujące przepisy podatkowe, którym do zakresu środków zabezpieczających zalicza się zastaw podatkowy i areszt administracyjny majątku podatnika. Na podstawie wyodrębnienia podejść do definicji pojęcia „sposoby zabezpieczenia wykonania zobowiązania podatkowego”, określenia listy rodzajów takich środków autor zaproponował definicję pojęcia „relacje o charakterze zabezpieczającym w regulacji podatkowo-prawnej”, określił elementy takich relacji. W pracy naukowej w procesie poszukiwania doktrynalnego i analizy obowiązującego prawa podatkowego określono przepisy, w których przejawiają się materialne i procesowe aspekty administracyjnego aresztowania majątku podatnika i zastawu podatkowego. W trakcie badań autor doszedł do wniosku, że funkcjonowanie mechanizmu stosowania środków o charakterze zabezpieczającym zależy od właściwego utrwalenia norm zarówno prawa materialnego, jak i procesowego.

Słowa kluczowe: regulacja podatkowo-prawna, stosunki podatkowe, stosunki o charakterze zabezpieczającym, normy prawa materialnego, normy prawa procesowego.